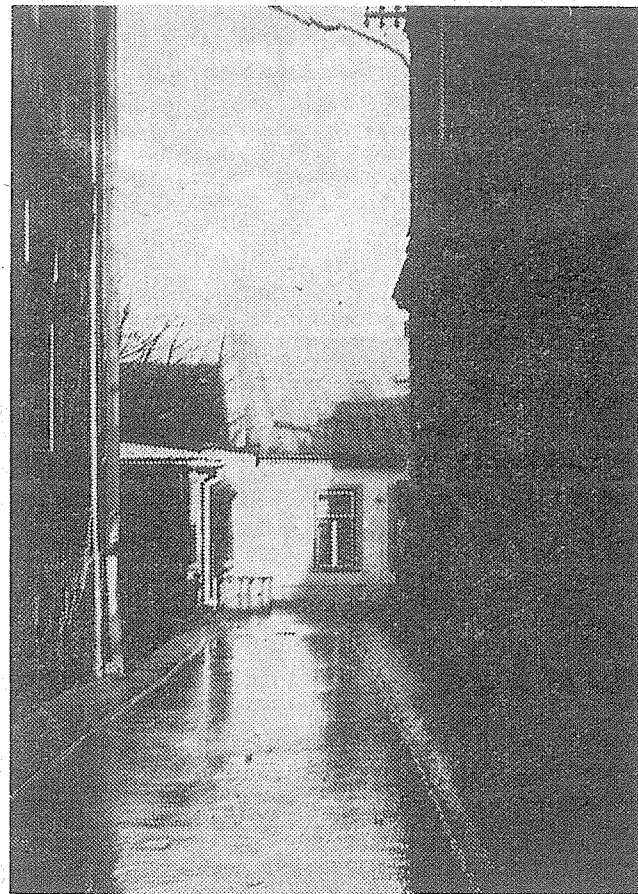

ZPRAVODAJ

města Hranic a lázní Teplic n. B.

Fotografie Daniela Ličmana

ROČNÍK XXIV.

ŘÍJEN 1983

SPOLEČNĚ POLITICKOORGANIZAČNÍ ZABEZPEČENÍ PODZIMNÍCH SMĚN NF V HRANICÍCH

Městský národní výbor a městský výbor Národní fronty v Hranicích ve smyslu pokynů okresních orgánů a usnesení rady ONV a MěstNV přijaly společně politickoorganizační zabezpečení k provedení

PODZIMNÍCH SMĚN NF.

Jejich cílem je úspěšně splnit jak celoměstský závazek, tak i jmenovité úkoly výtčené volebním programem NF pro letošní jubilejní rok — 35. výročí Vítězného února.

Podzimní směny NF se uskutečňují v rámci soutěže NV za čistotu měst a obcí pod heslem:

KVETOUČÍ MĚSTO.

Svým rozsahem a výsledkem jsou účinným prostředkem k rozvoji pracovní a společenské aktivity pracujících místních podniků, organizací a občanů města a jeho místních částí.

Podzimní směny NF byly zahájeny již v sobotu 24. září a budou probíhat do 31. října 1983 a jsou zaměřeny zejména na:

- úspěšný postup výstavby jmenovitých investičních akcí realizovaných formou akce „Z“. Zejména je potřeba brigádnické pomoci na stavbu mateřské školy ve Skalní ulici a kotelně na zemní plyn na letním koupališti;
- provedení vzorného pořádku a čistoty města a jeho místních částí (včetně veřejných prostranství, účelových zařízení atd.), zvýšená pozornost je věnována údržbě zeleně;
- kde to je aktuální (týká se zejména místních částí) je také poskytována potřebná pomoc při podzimních zemědělských pracích.

Hlavním obsahem podzimních směn NF je účelně využít socialistických závazků pracovních kolektivů a jednotlivců jak ke splnění úkolů státního plánu třetího roku 7. PLP, tak jmenovitých úkolů volebního programu NF a tím si vytvořit příznivé podmínky pro úspěšný nástup do nového roku 1984.

Obracíme se proto na všechny podniky, závody, školy, instituce, společenské organizace NF a občanské výbory MěstNV, aby účinnou masovou politickou a agitační prací a realizací úkolů podzimních směn NF přispěly ke splnění celoměstského závazku již k 7. listopadu — výročí VRSSR.

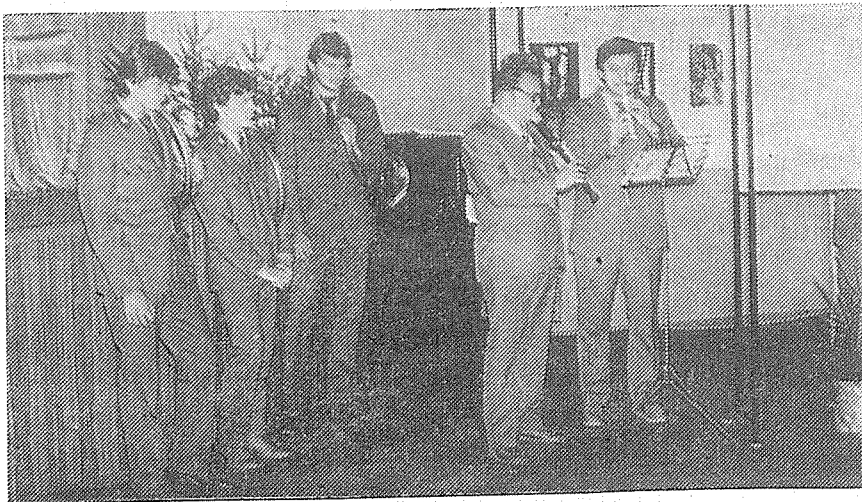
Tím bude také nejlépe vyjádřen význam 35. výročí Vítězného února, na jehož počest byly socialistické závazky podniků a organizací a tím i celoměstský závazek uzavřen, ale bude to také konkrétní příspěvek pracujících a občanů města a jeho místních částí na podporu boje za zachování míru.

Předseda MěstNV:
Vítězslav H o n s v. r.

Předseda MěstV NF:
Václav D o h n a l v. r.

Z CELOSTÁTNÍ PŘEHLÍDKY FOTOGRAFIÍ „LESY MUSÍ ŽÍT“

2. ročník — 4.—18. 9. 1983 v sále JKP

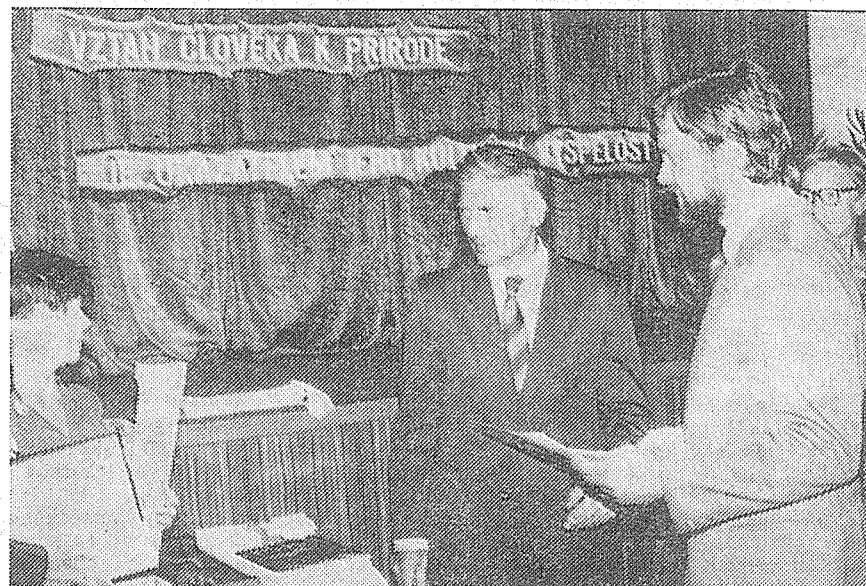
S. Borek a M. Chuda při kulturním vystoupení na vernisáži.

Účastníci vernisáže 4. 9. 1983.

Ing. Milan Sanetřík, předseda přípravného výboru soutěže, předává Zvláštní cenu za výstižné zpracování myšlenky vyjadřující vztah člověka k přírodě autoru J. Grešovi.

Zvláštní cenu za barevnou fotografii získal hranický autor Milan Mráz.
Fotografie: R. Kubíček

PhDr. Bohumír Indra

GALLAŠŮV POPIS LÉČIVÝCH ROSTLIN V OKOLÍ HRANIC NA POČÁTKU 19. STOLETÍ

Hranický buditel a obrozenský spisovatel Josef H. A. Gallaš (1756—1840) zanechal ve své literární pozůstalosti, roztroušené dnes po muzeích, archivech, památnících, a z velké části ztracené, řadu prací literárních, historickovlastivědných, uměleckohistorických a také několik rukopisů přírodovědeckých. Tyto by zasluhovaly z hlediska historie přírodovědní vlastivědy soustavné prozkoumání, vyhodnocení a využití, protože obsahují mnoho cenných zpráv přírodovědeckých z vlastního Gallašova pozorování z počátku 19. století. Tak v rukopise „Fyzické památky města Hranic a jeho okolí“ z r. 1822 sestavil **systematický zoologický přehled fauny Hranicka** „Poznamenání všech známějších a znamenitějších tvorů z říše živočichů, jenž se v zdejší končině nacházejí a nacházívají“, který je vlastně první moravskou systematickou zoologií z doby před prvním vědeckým systematickým výzkumem naší fauny, počínajícím až v polovině 19. století. Gallašův přehled je navíc zajímavý a cenný i tím, že kromě odborné terminologie latinské a české uvádí i mnohé lidové názvy, užívané tehdy na Moravě, obsahuje také konkrétní zprávy o současném výskytu a rozšíření s uvedením lokalit.

V jiném svém rukopisném díle, které bylo uloženo podle Gallašem sepsaného katalogu v oddělení rukopisů jeho tzv. veřejné knihovny v Hranicích, založené jím r. 1811 (spravované dnes Vlastivědným muzeem v Přerově) nazvaném „Traktátek o dřevách v Moravě rostlých a jejich užítku“ podal **systematický přehled dřevin a popis současného stavu užítkových stromů zahradních, parkových, lesních**, významným pro současnou dendrologii. Osud tohoto rukopisu není mi znám.

V rukopisném díle „Památky města Hranic“, sepsaném r. 1811, které bylo schváleno censurou k tisku, pro něž však nenašel nakladatele, uvádí v úvodní kapitole, nazvané „Povaha povětří a země“ kromě obsáhlého popisu hranického zemědělství a přírody na počátku 19. století (viz Zpravodaj MHLT 1983, duben s. 6—8) opět cenný **soupis léčivých bylin, rostoucích v okolí města Hranic s českými místně užívanými názvy**, který pro jeho přírodovědeckou hodnotu otiskujeme (v závorce jsou připojeny dnešní odborné názvy rostlin). Gallaš píše „Z **hojitelných bylin** nacházejí se v zahradách polyněk (pelyněk pravý), ruta (ruta vonná), šalvy (šalvěj lékařská), hysop (yzop lékařský), meduňka jinak rojovník (meduňka lékařská), boží dřevce (pelyněk brotan), máta kučeravá aneb balšánek (máta kadeřavá), máta červená, řimbaba (kopretina řimbaba), lavandula (levandule), saturryka (saturejka zahradní), bazařičky (bazalka pravá), Benešův pcháček — Carduus benedictus (benedikt lékařský), libeček (libeček lékařský), pivoňky, růže, bez, které se buď sází nebo samy plodí.

Při **potocích a v křoví** máta vodní, kozoček Valeriana (kozlík lékařský), myšinec jinak sladké hořké (potměchuť, myší dřevce), koštival (koštival lékařský), podběl neb koňské kopyto (podběl obecný, lidově koňské kopyto).

Na **pasekách a na paloučích** doroníček aneb nápoj andělský (z německého Engeltrank, prha), arnika (prha arnika), kukučka — Orchis morio L. (vstavač kukučka), orlíček modrý — Aquilea V. (orlíček planý), vratice (vratič obecný), divizně (divizny velkokvětá a malokvětá), zvoničky — Hypericum perforatum (třezalka tečkovaná, lidově zvoneček propchaný, též svatojanský květ), vonná komonice (komonice lékařská), dobromysl (dobromysl obecná).

Na **loukách a na mezích** mateřídouška (mateřídouška), kaviáš (hlaváček neb chrastavec), chebdi (bez chebdi), bukvice (bukvice lékařská), veronika (rozrazil lékařský, lidově veronika), řepník (řepík lékařský), bedrník (bedrník obecný), štavík (štovík menší).

Na **Hluzovském kopci** bílá pupava a velká hojnost jalovce, na **bařinách** hořká jetelina (vachta třílistá, hořký jetel), bolehlav (bolehlav plamatý), v **rybnících** puškvorec, na **úhořích** velká hojnost ermků — Chamomilla L. (rmenek polní, heřmáněk pravý) a **sirotečků** — Viola tricolor (violka trojbarevná či maceška, lidově sirotečky).

V **hájích a na lesních lučinách** množství konvalinky a hlístníku (lidový název pro zeměžluč). Pod **Křivým a na zadních Pasekách** lesní rozmarýn (rojovník bahenní) a tamarušky (tamaryšek obecný). V **lesích** lélek, belladonna (rulík zlomocný), čertové listí jinak kapradí — Felix mas, (kaprad samec). V **Propasti** velká hojnost papratky (papratka samice).

Mimo těchto a jiných mnohých hojitelných bylin rostou též v **jezerském rybníku** (zrušený rybník u Jezernice pod státní silnicí u Bečvy) vodní ořechy aneb bodláky — Trapa natans L. (kotvice plovoucí) „velmi velcí a chutní“. Peckovitý plod byl sbírán pro svůj moučný obsah, mouka z plodů vodního ořechu se přidávala též do chlebové mouky.

O čtyřicet let později se zabýval květenou okolí města Hranic syn hranického lékárníka Eduarda Vogla, student olomouckého gymnázia a později studující lékárnictví na vídeňské univerzitě **August Emil Vogel** (nar. v Hranicích r. 1833, pozdější profesor lékařské fakulty a rektor vídeňské univerzity, zemř. r. 1909). Jako 19letý student posbíral o velkonočních a svatodušních svátcích r. 1852 a **odborně popsal flóru Teplického údolí u Hranic** (na Hůrce, na Svrčově, v Propasti, u lázni, na Křivém) v článku „Wanderung durch das Teplitzer Thal bei Weisskirchen in Mähren“, který otiskl na tři pokračování r. 1853 ve vídeňském botanickém časopise Oesterreichisches Botanisches Wochenblatt, roč. III. Tři roky později **otiskl r. 1856** v též časopise roč. VI. velmi cenný **systematický popis flóry Hranicka** s německými a latinskými názvy a přesným popisem výskytu v okruhu města Hranic po Jindřichově, Polom, Opatovici a Jezernici, jež studoval na podzim r. 1855. V 11 pokračováních obsáhlého pojednání „Flora von Weisskirchen“ popsal 355 čeledí rostlin Hranicka a 757 species phanerog. Tato rozsáhlá vědecká studie, popisující podrobně květenu Hranicka před 130 lety, má trvalou hodnotu, zvláště pro porovnání stavu dnešní flóry Hranicka.

Květenou Hranicka se zabýval později ještě profesor vyšší lesnické školy v Hranicích **ing. Gustav Merker**, který vydal v r. 1910 v Hranicích vlastním nákladem obsáhlou knihu **o flóře Moravy a Slezka**, nazvanou „Exkursionsflora für Mähren und Schlesien“, uspořádanou ve formě tabel pro snadné a bezpečné určení divoce rostoucích a často zplanělých květin a kapradovitých rostlin. Kniha má 32 stran úvodu, 532 stran textu a 180 kreslených tabulek se 1040 vyobrazeními. Předmluva knihy je datována v Hranicích 30. října 1909.

Práce tří hranických autorů, Gallaše, Vogla a Merkera o stavu flóry na Hranicku a na Moravě v 19. a počátkem 20. století jsou dobrým základem pro **studium změn flóry a životního prostředí na Hranicku v osmdesátých letech 20. století a pro ochranu přírody vůbec.**

Poznámka: Gallašovo pojednání o stavu zvířeny na Hranicku otiskl J. Skutil v článku „Gallašovy zprávy o východomoravské zvířence z počátku minulého století“ v Záhorské Kronice roč. 19/1936-37 a roč. 20/37-38. O botanických pracích Voglových viz B. Indra, K historii hranických lékáren, Československá farmacie (Praha) r. 1978 s. 155-160. Za pomoc při určení botanických názvů Gallašova soupisu léčivých bylin Hranicka děkuji prof. Miroslavu Bartoňkovi v Opavě.

ZEMŘELÍ OBČANÉ Z HRANIC V MĚSÍCI SRPNU 1963

Mouček Bohumil, Hranice — Jurikova 432, nar. 20. 6. 1905
 Pavelka Alois, Hranice — Hromůvka 1518, nar. 19. 1. 1919
 Kvapilová Jiřina, kpt. Jaroše 1362, nar. 22. 5. 1913
 Novotný František, Hranice — Kramolišova 1058, nar. 4. 8. 1906
 Ferenčíková Kristina, Hranice — Struhlovsko 1412, nar. 17. 1. 1926
 Švarc Ludvík, Hranice — Hwiedzostavova 166, 24. 5. 1911
 Kostka Emil, Hranice — Čsl. armády 191, 17. 9. 1904
 Krejčová Marie, Hranice — Čsl. armády 1148, nar. 7. 5. 1903
 Zemla Josef, Hranice — Zborovská 1316, nar. 19. 9. 1917
 Duchoňová Vlasta, Hranice — Struhlovsko 1721, nar. 20. 12. 1924
 Fibich Jaroslav, Hranice — Jiráskova 112, nar. 14. 6. 1903

Čest a věčná památka všem zemřelým spoluobčanům!

SLOVA KOLEM NÁS

JAK SE VLASTNĚ JMENUJEME?

Podruhé přistupujeme k našim rodným jménům, abychom si aspoň ve stručnosti pověděli něco o jejich původních významech. Přitom jistě není třeba zvlášť zdůrazňovat, že tyto prvotní významy dnes nemají onu charakterizační nebo symbolizující funkci, jakou měly tehdy, když poprvé vznikala potřeba pojmenovat dítě určitým jménem. Koneckonců kdo z rodičů by o něčem podobném vůbec uvažoval? A mělo by to nějakou cenu? Vždyť například Emil, znamenající v původní latinské podobě „horlivý, pracovitý“, může být ve skutečnosti lenoch a Kateřina, v řeckém významu „čistá, cudná, mravná“, může být svým chováním a jednáním pravým opakem svého jména. Protože však téměř všechna jména mají ve svém významu nějakou kladnou, pozitivní vlastnost nebo skutečnost (i ta Dorota, již se zvláště v některých oblastech Čech označují ženy nepořádné, hrubé, ano i lehké, znamená v řečtině „boží dar, darovaná bůžhem“), nebylo by na škodu, kdyby si to lidé uvědomovali a podle svého jména se i řídili.

Nebudíž ovšem chápáno, jako netaktnost, jestliže teď uvedeme, že Josef, jméno u nás velmi časté, znamená svým původním hebrejským významem „ten, který přidá, rozhojní, přidávájící“. Jaroslav je slovanského původu „slavný silou, bujností, popř. i silný bojovník“, stejně jako řada dalších hojných jmen tohoto typu: Miroslav „mírumilovný“, Vladislav (Ladislav „slavný vládou“, Miloslav „slavný milostí“, Václav „více slavný“, Vladimír „vládce míru (tj. světa)“, Milan „milá“, Lubomír „milující mír“, Stanislav „staníží se slavným“, Bohumil „bohumilý“, Vítězslav „slavný svým sídlem, mocí“, Rostislav „ten kdo rozmnožuje slávu“, Jaromír „usměrňující prudkost“, Vlastimil „milující vlast (ale i moc, vládu), a v poslední řadě i Radomír „kdo má rád mír (svět)“ — že by svéták? — atd. — Z neslovanských jmen je to především časté František, italsky Francesco, což je vlastně zdvojnásobení k Francouz — tedy „Francouzek“ (první nositel tohoto jména František z Assisi si již v dětství osvočil velmi dobře francouzštinu a vedl svému otci, obchodníkovi, korespondenci s Francií), dále Antonín s původním latinským významem „přední, čelný, vynikající“, hebrejské Jan „bohem daný“, staroněmecké Karel „svobodný muž, chlap“, řecké Jiří „zemědělec, rolník“, latinské Pavel „malý, skromný“, francouzské Alois, Ludvík

„slavný bojovník“, německé Oldřich „bohatý dědičným statkem“, řecké Petr „skála, skálopevný“, Jindřich „vládce domu, otčiny“ atd. Zdeněk se vykládá spíš z domácího původu „kdo vytvořil slávu“ než z latinského Sidonius „pocházející ze Sidonu“.

Zenám věvodí Marie, což je hebrejsky „milovaná bohem“, dále Věra slovan-
 ského původu „víra“, stejně jako Jarmila „milující bujnost, prudkost, sílu“, Jana je ženská podoba k Jan, hebrejské Anna znamená „milostná, milostiplná“, slovanské Ludmila „lidu milá“ i Vlasta „vlast“ (v původním významu ovšem „majetek, moc, vláda“), hebrejské Eva „živá, životodárná, matka života“, řecké Helena „světlo, pochodeň“, české Božena „blahoslavená“, Alena z ruského Olena, pokud tu ovšem nejde spíš jen o zkrácenou domácí podobu k latinskému Magdalena „pocházející z Magdaleny“ nebo řeckému Helena, starořecké Libuše „milá, líbezná, milovaná“, Milada „mladá, milá, milovaná“, severské Dagmar „denice“, germánské Hedvika „vítězící v boji“.

Tak bychom mohli pokračovat, ale stejně by se na všechny nedostalo. Proto můžeme jen odkázat na knížku Miloslavy Knappové jak se bude jmenovat? Můžete si ji koupit, protože se tu a tam vyskytuje v knižních prodejnách. Budete mít četbu na mnoho zimních večerů a snad nám prominete, že právě to vaše jméno se nedostalo do těchto výkladů. -fh-

PROGRAMY JKP

Úterý 4. 10. sál JKP 8.15 a 10.00	Akce v systému „Kultura školám“ S DECHOVÝM KVINTETEM DO DÍLNY SKLADATELOVY účinkují členové Janáčkovy filharmonie Ostrava
Úterý 4. 10. sál LŠU 19.30	Koncert KPH v předplatném OLOMOUCKÉ KLAVÍRNÍ TRIO Anna Hutáková — klavír, Jaroslav Václavěk — housle a dr. Zdeněk Grass — violoncello
Pátek 14. 10. sál JKP 8.15 a 10.00	Akce v systému „Kultura školám“ HUDEBNÍ MATINĚ Hraje Adamušovo dechové trio
Pondělí 17. 10. sál JKP 18.30	Tribunový pořad s besedou „NAŠE NÁRODNÍ DIVADLO“ v pořadu bude hovořit profesor J. Svoboda
Úterý 18. 10. sál JKP 19.00	Poslechová diskotéka GRAMOTING — TANGEL JIŘÍHO SUCHÉHO Uvádí Jiří Opila
Pátek 21. 10. sokolovna 19.30	RECITÁL KARLA ZICHA

Změna programu vyhrazena. Předprodej vstupenek v kanceláři JKP, telefon 2074.

DIVADLA

Sobota 15. října
Zbrašovské
aragonitové
jeskyně

PĚNKAVA S LOUTNOU

v provedení studia Forum při SDOS v Olomouci

ZIVOTNÍ JUBILEA OBČANŮ NAŠEHO MĚSTA V MĚSÍCI ŘÍJNU

75 let	Berková Kristina, Čsl. armády 209 Bartošová Augustina, Švabinského 1077 Gerhard František, Sklen. kopec 515 Mašlaňová Hedvika, Pod Hůrkou 1550 Dittmer Jan, Palackého 1449 Raška Karel, Drahotuše, Rejdiště 211 Adamec František, Velká 91 Bílý František, Velká 16 Prokešová Ludmila, Lhotka 11 Gadas František, Teplice 11
80 let	Beňová Julie, Hranice, Čsl. armády 6 Zahradníková Marie, U Kostelíčka 459 Pelcová Hedvika, Drahotuše, Nádražní 297
85 let	Kaňovská Ludmila, Hranice, Mlýnský příkop 1787
90 a více let	Malinová Hedvika, Drahotuše, Nádražní 297 — 91 let

Sbor pro občanské záležitosti při radě MěstNV v Hranicích přeje všem jubilantům dobré zdraví a hodně životní pohody do příštích let.

KOPANÁ

Podzimní divize skupina D 1983--84

Sobota	1. 10.	15.00 hod.	B. Horní Suchá—Sigma
Sobota	8. 10.	15.00 hod.	Sigma—Zetor Brno
Neděle	16. 10.	10 15 hod.	1. máj Karviná—Sigma
Neděle	23. 10.	14.30 hod.	Sigma—MS Karolinka
Neděle	30. 10.	14.30 hod.	Sj. Bruntál—Sigma
Sobota	5. 11.	14.00 hod.	Sigma—Jiskra Kyjov

PROGRAMY KIN

KINO SVĚT:

30. 9.—3. 10. **TRISTAN A ISOLDA**
Anglický film. Středověká legenda o lásce a smrti.
Film je mládeži přístupný.
4. 10.—6. 10. **VĚČNÁ ZEMĚ — CHÁN ASPARUCH**
Bulharský film. Historický epos o legendárním zakladateli bulharského státu. Film je mládeži přístupný.
7. 10.—10. 10. **CESTA K RÁJI**
Film USA. Strhující příběh tří bratrů, kteří tvrdě zápasili o lepší život. Film je mládeži nepřístupný.
11. 10.—13. 10. **GRIFFIN A PHOENIXOVÁ**
Film USA. Příběh lásky, která měla vyměřeno příliš málo času.
Film je mládeži nepřístupný.
14. 10.—17. 10. **PÁSLA KONĚ NA BETONĚ**
Slovenský film. Příběh o ženách, kterým chybí vstupenka do nebe. Film je mládeži nepřístupný.
18. 10.—20. 10. **KOLONIE**
Film NDR. Vzrušující reportáž mladého novináře, který odhalil existenci uzavřeného světa násilí.
Film je mládeži přístupný.
21. 10.—24. 10. **ODPADLÍK**
Film NSR. Podivné okolnosti a následky smrti ve školní lavici. Film je mládeži nepřístupný.
25. 10.—26. 10. **UTEČEME NA JIH**
Film USA. O zloději, který utekl šibenici, ale uvízl v poutech lásky. Film je mládeži nepřístupný.
27. 10. **Jen pro členy Klubu přátel sovětského filmu.**
PRORADNÉ PENÍZE
Sovětský film podle divadelní hry A. N. Ostrovského. O manželství z lásky a lásce z vypočítavosti.
Průkazky jsou dosud v prodeji v pokladně kina.

28. 10.—31. 10. **ČETNÍK A MIMOZEMŠTANÉ**
Francouzská komedie plná omylů a překvapení.
Film je mládeži přístupný.

1. 11.—3. 11. **UPÍR Z FERATU**
Český film podle povídky J. Nesvadby: „Upír po dvaceti letech“. Film je mládeži nepřístupný.

Začátky představení v kině Svět jsou v 17.00 a v 19.30 hodin.

Představení pro děti — každou sobotu v 15.00 hodin

1. 10. **KRAKONOŠ A MISTR JEHLIČKA**
Pásmo českých pohádek.

8. 10. **POPLACH V DUNAJSKÉ DELTĚ**
Rumunský film. Vzrušující příběh dvou statečných chlapců.

15. 10. **ODYSSEUS A HVĚZDY**
Český film. O spojení lidstva s mimozemšťany.

22. 10. **OBJEV NA STRÁPATÉ HŮRCE**
Český film. Dobrodružné pátrání po meteoritu.

29. 10. **KAŇKA DO POHÁDKY**
Český film. Bláznivá pohádka o kouzelné kaňce.

Představení pro mládež — každou neděli ve 14.30 hodin

2. 10. **PŘELUDY POUŠTĚ**
Český film. Legenda o odměně, kterou obdarovaný nemůže unést.

9. 10. **RING VOLNÝ**
Rumunský film. Lhostejnost, která zasáhne do kariéry nadějněho sportovce. Film není vhodný pro děti do 12 let.

16. 10. **PRVNÍ VELKÁ VLAKOVÁ LOUPEŽ**
Film USA. O zločinu, který vstoupil do historie.

23. 10. **TŘETÍ PRINC**
Český film na motivy pohádky K. J. Erbena.

30. 10. **AFÉRA CONCORDE**
Italský film. Dramatický boj o životy cestujících v nadzvukovém letadle.

Představení pro školní družiny — každou středu

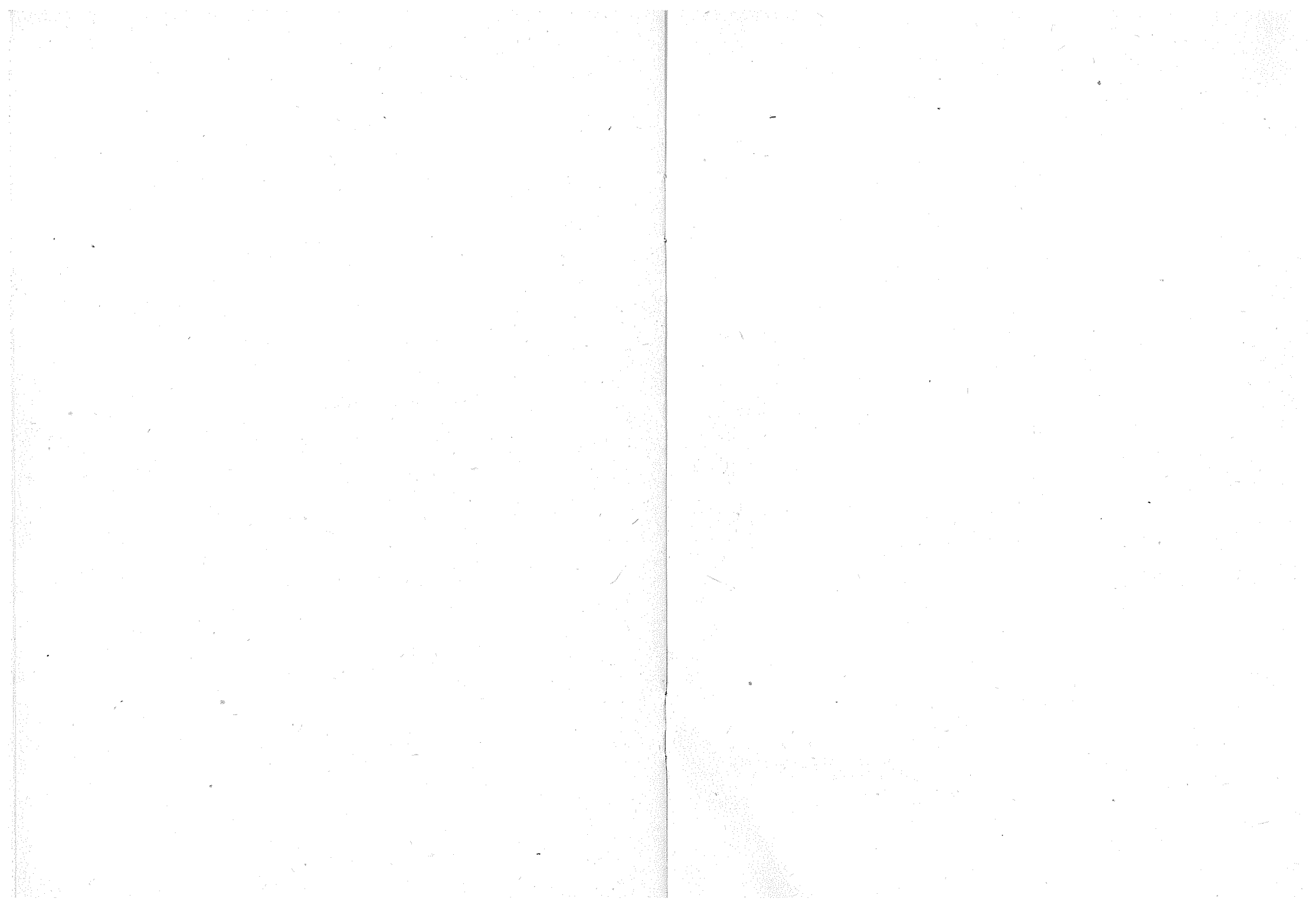
5. 10. **VYDRA TARKA**
Anglický film. Příběh z hlubin jedné řeky.

12. 10. **KRAKONOŠ A POSLÍČEK**
Pásmo českých pohádek.

19. 10. **KULIHRÁŠEK**
Sovětské barevné pásmo.

26. 10. **BYL JEDNOU JEDEN KRÁL**
Veselá česká pohádka o pošetilém králi.

Změna programu vyhrazena.

Zpravodaj města Hranic a lázní Teplic n. B. vydává jednotný klub pracujících
v Hranicích — Tisknou Moravské tiskařské závody, n. p. Olomouc, závod 11

Cena 2,— Kčs